

Delavska Pravica

Glasilo krščanskega delovnega ljudstva

Izhaja vsak četrtek pop.; v slučaju praznika dan poprej — Uredništvo: Ljubljana, Miklošičeva c. — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo

Posamezna številka Din 1.—. ~ Cena: za 1 mesec Din 5.—, za četrlet Din 15.—, za pol leta Din 30.—; za inozemstvo Din 7.— (mesečno) — Oglasi: po dogovoru

Oglasi, reklamacije in naročnina na upravo Delavska zbornica, Miklošičeva cesta 21, I. nad. Telefon 2265. — Štev. čekovnega računa 14.900

Rudarji, streznimo se!

Z dneva v dan se slabšajo naši delovni pogoji. Redukcije so na dnevnem redu in vsak nekako v strahu pričakuje 15. ali zadnjega v mesecu, ali morda ne bo med odpuščenimi. Eni se odpuste, drugi se tirajo z grožnjo odpustitve, naj dvignejo produkcijo. In tako se včasih pokaže, da je po redukciji produkcija večja kljub manjšemu številu delavstva. Saj se delavec sili in dela prekomerno, da bi bil tako zapisan kot dober delavec, češ, drugače ga smatrajo kot lenuha ter ga odpuste.

Zaveden delavec naroči in čita

Za delavca, ki to premišljuje, je to stopanje silno čudno, zlasti še, ako ve, da prejemajo rudarji za svoje delo komaj tretjino vrednosti svojega dela. Komaj tretjino tega, kar T. P. D. izkupi za premog, da svojim delavcem. Ostalo gre v druge roke in zato morajo nekateri rudarji stradati brez dela, drugi pa garati, da se predčasno izčrpajo.

Toda zakaj vendar rudarji, oni rudarji, ki kopljejo črno zlato, ki dajejo letno ogromne milijone drugim; zakaj vendar ne poskrbe zase in svoje odpuščene tovariše, ki tavajo lačni in raztrgani po svetu. Zakaj? Zato, ker je tudi v rudarju naseljena sebičnost.

Vsak nekako misli, da je dovolj, ako ima sam kos kruha, to mu ni mar, ako drugi stradajo. Vsak misli, da je vse v redu, ako po milosti ostane še v delu, med tem, ko se drugi odpuščajo. Kako malo pa je onih, ki so pripravljene sebe žrtvovati za dobrobit vseh onih, ki ne klečeplazijo in ne prosijo milosti, ter so pripravljene boriti se do skrajnosti. Malo je teh, in vendar so. Najdemo jih v delavski strokovni organizaciji.

Ako se hočemo rudarji uspešno boriti za svoje pravice, pa ne smemo prezreti, kako dela T. P. D., da si ohrani prijateljstvo različnih meščanskih grup. V zvezi s tem prijateljstvom pa so tudi velikodušne podpore, ki jih daje T. P. D. raznim korporacijam, ne toliko iz ljubezni do njih, ampak zato, da se držijo od borbenih strokovnih organizacij v primerni oddaljenosti.

Iz razmer, kakršne so, ter iz okoliščin, ki te razmere povzročajo, se učimo, da je nujno potrebno, da se rudarsko delavstvo združi ter skupno bori proti izkoriščevalcem. Zdrobiti se morajo stari predsodki. Kakor T. P. D. ne pozna nobene zapreke ter ji je dobrodošel vsak, ki ji pomaga

Naš tisk — naša moč

Vprašanje, ki ga načenjamo pod tem naslovom, je gotovo važno in zanimivo, posebno pa je za vse delavce velike važnosti. Nebroj časopisja je danes, ki kroži med delavstvom, bore malo pa je takega, ki je res delavsko.

Vsak stan ali skupina ljudi ima danes svoje stanovsko glasilo, ki mu prinaša potrebnega znanja. Časopis je v modernem življenju ona sila, ki ima najmočnejši vpliv na življenje. Tudi rudar ima svoja stanovska glasila, ki so ob enem tudi strokovni listi. Reči moramo, da jih ima dovolj. Ali jih pa tudi čita, je drugo vprašanje, ki ga prav za prav hočemo obrazložiti.

Vsak delavec, osobito pa rudar, bi moral biti naročnik glasila, ki je njegov in piše za njega, mu služi, ga vodi in mu je v pomoč.

„Delavsko Pravico“ neodvisen delavski strok. tednik „Besedo“ o sodobnih vprašanjih

Kakor je potrebna strokovna organizacija, tako in še bolj je potreben list, ki zastopa ob enem interes in smoter organizacije. Danes je list regulator dela in napredka. Če si delavec, se moraš zanimati za delavsko vprašanje. V njem izveš ono, kar ti zaupnik ali odbornik dostikrat ne moreta povedati, dostikrat tudi ne smeta. List pa je vedno odvisen od njegovih sotrudnikov in dopisnikov. Vsak naročnik je tudi sotrudnik lista, in naročnik delavskih listov je delavec; saj drugi delavstvu nasprotni ga naroče le takrat, kadar čutijo potrebo, da iz njega izvedo, kar jim ni ljubo. Kaj je potrebno, da je delavski list dober in

potisniti delavstvo še bolj k tlom, tako tudi rudarsko delavstvo ne sme poznati nobenih predsodkov, kadar gre za to, da nastopi skupno proti izkoriščevalcem. Tu so pa seveda pomisleki. Z vplivnim marksistom sem se razgovarjal, meneč: »Glej, razmere pri T. P. D. so kričeče, naši izkoriščevalci se poslužujejo vseh sredstev, zakaj bi mi delavec ne nastopili skupno. Saj vendar vsi trpimo.« On pravi: »Ali si ti zato?« »Jasno, da sem, ker vidim potrebo.« On: »Jaz tudi, toda drugi so, ki imajo predsodke.« — Iz teh par besed je razvidno, da bi se oni, ki jim gre le za rudarje in nimajo sebičnih namenov, otrešli vsega, kar ovira za skupen nastop. Jaz menim, da ti predsodki, ki se nekaterim zde tako tehtni, niso več potrebni, so zastareli in v razmerah,

da piše v interesu delavstva? List mora biti neodvisen od vsakogar, ki mu nasprotuje, v tem okviru mora biti last delavcev in le tako more odločno zaslopati pravice delavcev. Kaj pa mora delavstvo storiti, da je njegov list dober? Treba ga je zadostno podpirati z naročnino, potreba je v njega dopisovati, naj važnejša naloga pa je za njega agitirati, mu pridobivati sotrudnikov in delavcev. Listi so danes težko rentabilni in se komaj nosijo z naročnino; reči pa moramo, da se delavski morajo. Premožnejši jih gotovo ne podpirajo, saj so jim v nadlego in kvar za dobiček, ki si ga lasle v nadobilju. Da niso danes delavski listi na pravi višini, je krivo delavstvo samo, ker jih premalo podpira in naroča, saj je njih naročnina napram drugim zelo nizka. Meščanski in kapitalistični listi stanejo petkrat toliko in pišejo še proti delavstvu, pa jih še naroča in podpira. Saj so ti dovolj podprti od krogov, ki zlivajo dosikrat iz njih žveplo na delavstvo. Kdaj neki je mogel delavec opaziti, da je tak list, ako že kaj napiše, o delavstvu pisal z njegovega stališča in z njegovim mišljenjem, kdaj neki so taki listi pisali ob-

„Mladi plamen“ delavsko mladinski list z otroško prilogo „Mladi Proletarec“

jektivno? Pišejo le zato, da delavstvo privablajo k naročnini in ga zaslepljajo še za večje izkoriščanje. Ali naj podpira take časopise, ki se mečejo v smešnicah, burkah in podobnem zabavljanju proti delavstvu, očitajo komunizem, prevratnost in protidržavnost onemu, ki

kakršne so, ne smejo več držati. Rudarsko delavstvo bo moralo preko njih v borbo za svoje pravice. Kdor se bo zoperstavljal, ga bo moglo delavstvo črtati in prepustiti pozabljenosti. Nekateri namreč še vedno sanjajo o lepih časih pred desetletji.

So pa tudi taki, ki klečeplazijo okoli kapitalističnih mogotcev ter se tudi ne sramujejo denuncirati svojih sodelavcev. To so žalostne postave med rudarji,

Tistim pa, ki se ne strašijo nobene žrtve, kličem: tovariši, pogum! Ne klonimo pred nobenim napadom, ne strašimo se nobene sile! Korakajmo nesebično naprej po začrtani poti — do zmage.

L. L.

Čitaj „BESEDO“!

Poročila z delavskih bojišč

Viničarji

Vsi viničarji ormoške graščine so bili dne 15. t. m. poklicani v grad v Ormožu. Novi oskrbnik tega obširnega gospodarstva g. dr. Vargazon, je imel na viničarje daljši nagovor, v katerem je tudi dejal, da se bodo nadalje tudi tem viničarjem priznavale vse pravice viničarskega reda. Ker je g. dr. Vargazon splošno znan kot pravičen delodajalec svojim viničarjem, smo prepričani, da se bo tudi pri graščinskih ta izjava v polni meri izvajala. Veseli smo, da po dolgem času pridejo tudi ti viničarji do svobodnejšega diha, če podčrtamo, da doslej niso smeli niti črhiniti o svojih pravicah, ki jim jih daje viničarski red, kakor tudi niso smeli biti člani strokovne organizacije viničarjev.

Krivica in nesramnost brez primere. Neki kmetski vinogradnik je zahteval, naj mu viničar regula za akordno plačo 70 para na klastro. Ker bi dotični viničar tako pri svoji hrani, zaslužil dnevno komaj Din 3,50, ni takih pogojev sprejel. Gospodar pa mu je nato rekel, za osem dni vun, kar pa ne bo šlo. Ali ni potem boljše ležati za pečjo, se vsaj obleka in obutev ne raztrga, kakor pa regulati za plačo Din 3,50? Ali uvidimo iz tega, zakaj je mnogim vinogradnikom sedanji viničarski red in naša strokovna organizacija tako zelo na poti? Zato, da bi radi z viničarji na najbrutalnejši način postopali. Članarina organizaciji, čeprav se težko da, stokratno odtehta ono, kar moremo takoj zgubiti če ne bi imeli organizacije. Po viničarskem redu, mora biti regulanje celo 25% več plačano, kakor druga navadna dela, ne pa tako kot tukaj, da se zato, ker viničar zahteva pravico, odpove viničarju služba.

Limbuš. 22. jan. t. l. se je izvršil ustanovni občni zbor skupine ob udeležbi okrog 50 članov viničarjev. Zvezo je zastopal tajnik tov. Rozman. Zborovanje je poteklo z najboljšim uspehom. Popoldne je bila viničarska komisija radi nagrade pri županstvu v Pekrah. Uspeh je bil popoln. Vinogradnik dr. Reizer je takoj izplačal nagrade 200 Din tov. Vindiš Ivanu. Živi delo, živi borba! Strokovna zveza viničarjev le povsod naprej!

Značilna pogodba: »Viničarju se daje v obdelovanje samo en oral vinograda, več ne. Da ta oral obdeluje, ima prosto stanovanje, drva za kurjavo in pol orala njive (!). V ostalem delu vinograda pa mora viničar tudi delati, plače ima 2,50 Din manje, kakor drugi delavci. Steljo ima spraviti za 50 Din. Nagrada 100 Din odpade, ker dobi viničar hrano in pijačo pri delu in tudi pijačo, ko pride gospodar v gorice. Vse seno mora viničar posušiti in pokositi za 100 Din, živina je gospodarjeva in mora viničar telico tako dolgo oskrbovati, da ta postane krava. Vse sadje naj spravlja viničar brezplačno, zato pa dobi k praznikom tri litre pijače...

tirja opravičeno svoje pravice v delavskih glasilih. Take liste podpira celotna družba, ki je usmerjena za izkoriščanje delavstva.

Zato je treba, da delavstvo podpira in naroča časopise, ki služijo izključno samo njemu. Če podpira kapital svoje liste, zakaj bi delavec ne podpiral svojih; če se potom časopisja oborožuje kapital, zakaj bi se delavec ne, saj je njegova dolžnost, da to stori, ako noče, da ne podleže popolnoma.

Ali se delavstvo, posebno pa rudarji, tega zavedajo? Trdimo, da ne!

Če zaideš med delavske sloje, se ti nudi povsem drugačna slika. Čtivo, ki ga ima, je dostikrat njemu samemu v škodo. Polno listov dobiš, ki služijo in pišejo v interesu kapitala, kateri reže delavstvu boren košček kruha! Preostanek, ki pripada delavstvu, pa jedra v založbe teh listov. Za svoje lastno glasilo par dinarjev pa ni čuta niti potrebe. Če je delavska miselnost taka, ni pričakovati delavskega razredu izboljšanja; kar ti sami ne vzamejo, jim ponudiš sam in piješ žolč, ki te peče, pa ga ne čutiš.

Nastopili smo novo leto, ki delavstvu go-

Prokleta pijača, katero viničar itak dobi že v najslabši kakovosti in naj jo potem še tako drago plača, kot recimo v tem primeru, za celotno nagrado in vse delo pri spravljanju sadja. Pijačo odsluževati z delom odklanjamo! Pijmo rajši vodo, ki je v vinorodnih krajih povsod izvrstna. Zahtevamo pa nagrado in zaslužek, ki nam gre. Le tako se bomo gospodarsko osamosvojili.

Hoče. Na viničarski komisiji je tov. Sorko, predsednik skupine Hoče prioboril viničarju tov. Koletnik Filipu vsoto 300 Din.

Kovinarji

Jesenice. Odgovor Westna. V torek, dne 17. t. m. se je vršila seja upravnega sveta KID, ki je zavzela stališče k delavskim zahtevam o povišanju plač. Radi tega stališča se je v četrtek, 19. t. m. vršila nekaka anketa, katero je vodstvo podjetja na zahtevo g. Westna, povabilo vse uradništvo, obratne zaupnike, zastopnike organizacij in po več delavcev iz vsakega oddelka. Navzočih je bilo preko sto oseb. Gospod gen. ravnatelj Noot je otvoril sešatek in uvodoma pojasnil pomen sestanka. Čitan je bil ekspozé g. Westna, ki je obsegal blizu 20 tiskanih listov. Razdeljen je bil v štiri dele:

1. Zgodovinski razvoj KID in njen položaj v sedanjem položaju;
 2. Racionalizacija podjetja;
 3. Prebroditev krize;
 4. Sodelovanje delodajalcev in delojemalcev.
- Zastopniki organizacij in referent Del. zbornice so k ekspozéju povedali svoje mnenje. Zlasti so vsi poudarjali, da sedanja odpoved nima vzroka drugje, nego v povišanju cen življenjskih potrebščin.

Jesenice. Volitve obratnih zaupnikov. Tovariši! Jutri v soboto vsi do zadnjega na volišče. Kandidatna lista naše organizacije ima rimsko H. in glasovnice modre barve. Volitve se bodo vršile v tovarniški kazini nepretrgoma od 5. do 23. ure.

Vse one žlane, ki so s članarino v zaostanku ponovno opozarjamo, naj isto poravnajo, ali javijo svoj izstop.

Obisk za strokovno šolo mora biti večji! Organizacijski zaupniki, zavedajte se sklepa! Pridite tudi drugi!

JAVORNIK.

V nedeljo, dne 22. t. m. se je vršil zbor zaupnikov naše skupine z dnevnim redom: Volitve obratnih zaupnikov in Kolektivna pogodba pri KID. Volitve obratnih zaupnikov se bodo vršile 28. t. m. za obrat Javornik. Voli se 8 zaupnikov. Naša skupina je postavila svojo kandidatno listo. Tovariši! Pozivljate se, da se volitev vsi do zadnjega udeležite. Parola naj bo: vsak delavec mora storiti svojo volilno dolžnost! Torej na delo!

tovo ne prinaša onega blagoslova, kot ga pričakuje. Vsi trdijo, da bo v tem letu konec krize, mi pa trdimo, da bo za delavstvo to leto še mnogo težje nego je bilo minulo. Delavstvo se mora osamosvojiti na vseh poljih, zavedati se mora svoje moči in ceniti lastno delo. **Stremeti mora za napredkom lastnega časopisja, lastnega gospodarstva in lastne politike, ki je njemu koristna in potrebna.** Delavstvo mora pričeti voditi le strokovno gospodarsko politiko. Ne sme se prepustiti vodstvu ljudi in časopisja, ki mu škoduje in ga zasleplja.

Tako delo je potrebno zlasti rudarju, ki je danes najbolj izkoriščan. Le lasne strokovne in gospodarske organizacije morejo osvoboditi rudarja. Tega dela se morajo oprijeti vsi, posebno rudarji. Prepričani smo, da bo potem bilanca njegovega življenja ob koncu leta drugačna nego je bila doslej. Krščansko misleče delavstvo gre v tem pravcu na delo. Vsakdo naj pomaga. Pomagal pa bo tudi tisti, ki je iz delavstva izšel in komur gre za rešitev delavskih mas, ki jih tlači vsa peza današnjega krivičnega gospodarskega reda.

Kolektivna pogodba še danes ni podpisana. Tozadevni razgovori so se vršili v petek, 20. t. m., ta teden se nadaljuje. Skrajni čas je že, da se to enkrat uredi. Vse tri strokovne organizacije nastopajo v tem boju enotno kot en mož. Naš strokovni tajnik tov. Rozman nam je podal v kratkih a jedrnatih besedah pomen in naloge organizacijskih zaupnikov. Pohvalil je delo, ki ga vrši skupina. Točno po začrtanem programu, ki smo si ga začrtali junija preteklega leta, naj gre naša pot za korist in dobrobit celokupnega delavstva.

Občni zbor skupine se vrši v nedeljo, dne 29. t. m. ob 11 dopoldne na Kor. Beli z običajnim dnevnim redom. — Dolžnost vseh članov je, da se občnega zbora udeleže! Občni zbor je polaganje računov minulega leta. Zato tovariši vsi na občni zbor.

V tovarni na Javorniku, oddelek fine proge, se je ponesrečil Valentin Crv. Zanjka žarečega železa se mu je ovila okrog noge. — Pretečeni teden je pa enemu delavcu v oddelku pločevine stroj za ravnanje pločevine pokvaril roko. Oba se zdravita v tovarniški bolnici. Kaj je vendar vzrok tolikih nesreč dan na dan?

Kleparji

Kleparji. Vse tovariše pozivamo, da v bodoče redno obračunavajo članarino, kakor tudi prispevek za obvezno štednjo. Poleg tega želimo, da se vsi organizirani člani kakor tudi ostali oglašajo vsak torek zvečer v naših prostorih na Miklošičevi cesti 22/I, v vseh zadevah, ako potrebujejo nasvetov in pomoči. Tov. blagajnik pa uraduje vsako nedeljo od 9 do 11 dopoldne. — Odbor.

Rudarji

HUDA JAMA.

Občni zbor Strokovne skupine rudarjev bo v nedeljo, 5. februarja ob pol deveti uri zjutraj. Pridite vsi ob določenem času.

Odbor.

PONOVNE REDUKCIJE.

Zopet je odpuščenih 12 rudarjev. Takole se od časa do časa odpusti nekaj rudarjev, ostalim pa zagrozi, ako ne boste pridni, bodele pa šli... Seveda se vsakdo prizadeva, da bi delal po volji gospodarstva. To še nekako gre, dokler si čil in zdrav. A ko se pri ravno istem podjetju izčrpaš in kljub najboljši volji gospodi ne moreš ustrezati, te brez usmiljenja odpuste.

Kdor vidi te razmere, ali jih pa celo sam okusi, mora uvideti, da oni, ki zastopajo kapitalistično družbo, ne poznajo pravice. Zato se mora delavstvo združiti in tako združeno zahtevati pravico.

Papirničarji

Vevče. Dne 28. jan. 1933 se bodo vršile volitve (delavskih) obratnih zaupnikov v obratu Vevče. Poleg liste Strokovne skupine papirniškega delavstva, katere nasilec je naš tov. Edvard Rešek, je vložena še ena kandidatna lista, katero so vložili marksisti. Pri teh volitvah bo šlo seveda v glavnem za to, da pokaže papirniško delavstvo svojo enotnost, ali razbitost. Vsak zaveden papirničar bo glasoval za listo Strokovne skupine papirniškega delavstva in s tem dokazal, da ne pusti, da bi se cepila enotnost papirniškega delavstva v borbi za njihove pravice. Še najmanj pa bi moglo papirniško delavstvo zaupati zastopstvo svojih interesov ljudem, ki so po mišljenju sorodni onim, ki se niso izkazali vrednih zaupanja delavstva. (Saturnus itd.) Celokupno papirniško delavstvo v obratu Vevče bo oddalo svoje glasove za listo, katere nosilec je tov. Rešek Edvard. Naj živi enotnost papirniškega delavstva.

Lesno delavstvo

Nazarje. V nedeljo, dne 22. jan. smo imeli pri nas volitve obratnih zaupnikov za podjetje Uprava Marijingrad. Izvolili smo štiri zaupnike, od katerih pričakujemo, da bodo — nastojeni na strokovno skupino — čim uspešneje zastopali naše interese pred podjetjem.

Po volitvah obratnih zaupnikov se je vršil občni zbor naše strokovne skupine lesnih delavcev v Nazarju. Po izvršenih formalnostih so bila poročila odbornikov, ki so bila odobrena. Pri volitvah

je bil izvoljen ta-le novi odbor: Predsednik **Sabotin Ludvik**, podpredsednik **Predovnik Ciril**, tajnik **Krepe Ivan**, blagajnik **Spence Jože**, gospodar **Velam Ciril**; namestniki **Urtelj Jože**, **Zunter Jože** in **Klemše Zdravko**. Zastopnik JSZ tov. Valant Milan je nato orisal današnji gospodarski in delavski položaj ter očrtal cilje in pota krščanske strokovne organizacije. Pri slučajnostih je občni zbor pozval vse delavstvo v organizacijo. Zagotovilo se je, da se bo popolnoma onemogočilo parazitstvo neorganiziranih, ki hočejo živeti na račun dela organiziranih tovarišev in da bo organizacija storila vse le za organizirane. V zvezi s tem je bil tudi razgovor o vpeljavi novega načina vplačevanja članarine, ki bo prikladnejši od dosedanjega in ga bo odbor vpeljal v sporazumu s podjetjem.

Delavci! Nihče naj se ne brani plačevati skromnega prispevka za organizacijo! Vsi vemo, da nam gre po njeni zaslugi bolje kot je to drugod. Dočim drugo delo stoji, imamo pri nas še delo, imamo svojo hranilnico in konzum! Boljši položaj pa imamo tudi vsled naklonjenosti g. ravnatelja ing. Žumra, ki je sam prej delal v organizaciji. Zato nas razume in je vzor krščanskega delodajalca, ki mu delavci niso moderni sužnji, ampak ljudje.

Delavec.

Tobačno delavstvo

Peter Lombardo:

Tobačnemu delavstvu v pojasnilo.

Prav bi bilo, da bi se delavstvo, ki je potrebno upokojitve, umaknilo iz tovarne, to je želja nas vseh, zlasti pa še obeh navedenih sodrugov, ki vedno vidita le zaščito sezonskih, torej mlajših delavcev. Nikakor pa ne bomo pustili, da se stare in doslužene delavce s silo tira v pokoj, ker tega po tolikoletni zaposlitvi niso zaslužili. Dobro bi bilo, da bi vsi z vso silo in odločnostjo zahtevali, da se uveljavi pravilnik o pokojninah. To vemo že zdavnaj. Zato smo tudi doslej z vso odločnostjo delali na tem, da se pravilnik uveljavi. Lahko trdimo, da naše prizadevanje ni bilo zastoj, ker je pravilnik vendarle prišel že zelo daleč in upamo, da ga bomo lahko kmalu imeli. Že na sestanku dne 15. decembra 1932 sem omenil, da mi je bilo meseca oktobra, ko sem bil radi pokojninskega pravilnika v Beogradu, rečeno, da uprava državnih monopolov v zadnjih časih ni prejela nikakih zahtev od kake organizacije monopolnega tobačnega delavstva, čeravno se je sestavljal proračun za leto 1933., v katerega je bilo treba vnesti potreben kredit za uveljavljanje tega pravilnika. Kje pa sta bila tedaj sodruga Frece in Marinšek? Demagogijo je pač lahko uganjati, delati pa je težje.

Sezonski delavec mora priti po enomesečni zaposlitvi v zadnjo plačilno stopnjo dotične kategorije, v katero spada po svoji zaposlitvi. Ta trditev sodruga Marinška in Freceja je enostavna laž. Res pa je, da gorenji naš predlog ni bil predlagan za sezonsko delavstvo, pač pa za začasno delavstvo, ki je na novo sprejeto v delo. Res je tudi, da za sezonsko delavstvo nismo predlagali nikakih plač, ampak smo rekli, da naj ostanejo glede tega dosedanje določbe. Novo sprejeti delavci — začasni — bi bili po našem predlogu prvi mesec uvrščeni v III. kategorijo, po enem mesecu pa bi prišli v tisto kategorijo, v katero bi spadali po odrejenem jim delu. Po našem predlogu bi vsi sedanji sezonski delavci morali takoj postati stalni delavci, ker so ti zaposleni pri stalnih delih. Po našem sploh sezonskih delavcev ne bi bilo v dosedanjem pomenu besede. Sezonski delavec bi bil samo tisti, ki bi bil sprejet le za nekaj časa pri takih delih, ki se pojavljajo od časa do časa. Sicer pa bi bili v tovarni samo začasni in stalni delavci. Stalni delavec bi postal po našem predlogu že po enoletni zaposlitvi, kakor je bilo to pod avstrijsko upravo. Sodrugi Frece in Marinšek pa sta predlagala stalnost šele po 3 letni zaposlitvi.

Uprava državnih monopolov je dala nalog, naj delavstvo poda načelno mišljenje k spremembi pravilnikov. To menda vesta tudi oba navedena sodruga. Kje imata torej načelno izjavo? Strokovna zveza tobačnega delavstva je podala naslednjo načelno izjavo k spremembi pravilnika, o delavskih kategorijah in plačilnem sistemu v tobačnih tovarnah:

Monopolska podjetja so državna podjetja, ker so ista v upravi državnih monopolov. Stalno delavstvo v monopolskih podjetjih bi se moralo smatrati za državne uslužbence, kakor n. pr. uslužbenci državnih železnic, pošte in telegrafa itd. Plačilni sistem delavstva v monopolskih podjetjih bi se moral urejati z vsakokratnim zakonom o uradnikih in ostalih državnih uslužbencih (delavcih). Državna uprava smatra tudi sedaj delavstvo monopolskih podjetij za državne delavce, kar dokazuje dejstvo, da se je monopolnemu delavstvu na podlagi zakona o uradnikih odtegnilo 10% plače. Žal, da državna uprava smatra monopolsko delavstvo za državno le po onih predpisih, po katerih se znižujejo državnim uslužbencem njihovi prejemki, ne smatra pa za državne tedaj, ko jim je po istem zakonu treba izboljšati položaj. Želja celokupnega delavstva tobačne tovarne v Ljubljani je, da se delavstvu monopolskih podjetij prizna svojstvo državnih uslužbencev oziroma delavcev.

Naša načelna zahteva je dalje tudi ta, naj se tobačnemu delavstvu da takšna plača, ki bo odgo-

varjala za človeka vredno in dostojno življenje. Prav zato smo našim predlogom priložili življenjski indeks, iz katerega je razvidno, da 4-članska družina potrebuje minimalno 1.800 Din mesečno. To je naša stalna zahteva. V pravilnik tega nismo predlagali, ker vemo, da bi tak pravilnik danes sploh ne prišel v razpravo, pa če bi ga tudi celokupno tobačno delavstvo v rokah neslo v Beograd.

V kolikor poznam stroj državnega monopola, lahko trdim, da za celotno monopolsko delavstvo nikdar ne bo mogoče stvoriti enotni pravilnik. Kaj n. pr. ima sorodnega državnega marketarna v Beogradu s produkcijo tobača. Prav tako je z državnimi solarnami in drugimi monopolskimi podjetji. Prav zato se sedanji in tudi bodoči pravilniki prav nič ne tičejo delavstva izven tobačnega monopola.

Gre torej za spremembo pravilnikov, ki se tičejo delavstva tobačnega monopola. Strokovna zveza tobačnega delavstva je stavila predloge le za tobačno tovarno v Ljubljani. Če pa bo uprava državnih monopolov te predloge sprejela, smo uverjeni, da se ne bo nikomur storila krivica.

Kar se pa tiče glede plač v novem pravilniku, je treba vedeti to-le: Ko sem bil meseca oktobra pri upravi državnih monopolov v Beogradu, se mi je na merodajnem mestu povedalo, da se namerava spremeniti oba pravilnika in to iz leta 1926. in leta 1929. Prizadeval sem si, da na merodajnem mestu izvem, če se pri tej izpremembi misli tudi na kako izboljšanje plač tobačnemu delavstvu. Dogal sem, da za spremembo pravilnika ni pričakovati znatnega izboljšanja iz razlogov, ker bi vsako znatno zvišanje proačuna monopolne uprave ministrstvo ne odobrilo, ker je bilo to od strani finančnega ministrstva vsem javnim in državnim ustanovam že v naprej sporočeno. Odločno sem prodiral za tem, da naj bi se z novim pravilnikom upoštevalo vsaj to, da se delavstvo pravičnejše uvrsti v delavske kategorije in naj se mu vrne onih 10% plače, ki jim je bilo krivično odvzeto. Če bo tobačno delavstvo to doseglo, je lahko uverjeno, da bo veliko doseglo, zlasti, če se zaveda, v kakšnih razmerah se danes nahajamo.

Pa bosta rekla sodrugi Marinšek in Frece, kar se ne zahteva, ne moremo pričakovati, da bi se dobilo. Tudi jaz sem tega mnenja, dodajam pa, da bo razsoden človek zahteval tisto, kar upa, da bo dobil, demagog pa zahteva lahko kolikor hoče, čeprav je uverjen, da tega ne bo dobil.

Ali ni bolje, da delavstvo izve resnico?

Res je, da je tobačno delavstvo sitno hujskanja in lepih obljub, pri tem pa sta sodruga Marinšek in Frece pozabila povedati, kdo hujska in kdo daje lepe obljube delavstvu. Upam, da bo to-

Upton Sinclair:

DOLARJI

roman

(Naslov v izvirniku: Mountain City)

Najstarejšo izmed treh sestra, mrs. Ewartsovo, ki je njen mož vodil Farmersko in trgovsko banko, je Jed že poznal, ker se je nekdo od gostov v pensionu bavil s košnjo ajenega vrta. Jed je vedel, kakšna je po zunanščini, v kateri cerkve hodi in koliko otrok ima. Vedel pa ni, da bije Ewartsova hud boj proti svoji najmlajši sestri mrs. Macy, soprogi zemljiškega zavarovalnega špekulanta, ki je vršil, kot se je zdelo, nakupe in prodajanje vseh odličnih hiš v Mountain Cityju, v kolikor so bile naprodaj in ki je preskrboval ljudem skoraj vsa »prvovrstna stavbišča«. Vsaj videl je človek povsod po mestu, naj se je peljal, kamor se je hotel, na tablicah ime »Wallace J. Macy« in v nedeljkih listih je človek lahko bral celostranske oglase.

Ko je pa mrs. Ewartsova prišla na obisk h očetu, je Jed zvedel o nasprotstvu. »Mrs. Emily«, kakor so jo imenovali Butler in starejši posli, je bila polnoprсна, a še vedno »šik« gospa, nosila je zelo elegantno biserno sivo sukneno obleko. Imela je temno rjave oči, prodiren orlovski pogled in jezik, ki je znal izzvati take učinke kakor viharji vrtnice. Zdravniki so jo opomnili, naj ne vznemirja očeta, ona pa je v korist vseh vnukov in vnukinj smatrala za svojo dolžnost, da mu pove svoje mnenje o Jani in o njenem možu in kaj ima ona pripomniti na to, da sta Jane in njen mož dobila toliko denarja čez mero, ki jima pritiče in na škodo vseh

drugih dedičev. Ker je papa dal denar za zemljiško in zavarovalno družbo Wallaceja J. Macya, zakaj ne bi zato dobil pravilno vpisanega deleža pri podjetju, čigar donos bi šel v družinsko imetje in bi ga pravilno in sorazmerno razdelili na vse dediče? In kaj misli papa storiti, da bo poskrbel za strokovno upravljanje svojega imetja, ki je zdaj poverjeno brezobzirnemu in nesmotrenemu, da ne rečemo brezvestnemu Wallaceju? Seveda nima Jane dovolj razuma, da bi vedela, kaj počenja njen mož, toda če bi imela vsaj iskrico zvestobe do svojih sestra in do brata, bi moža že tako ali tako prisilila, da bi moral dajati račun o svojem delu.

Šibko upanje ubogega »papana«, da bo navzočnost Jeda Ruserja pomagala zaježevati stremljenja njegove družine po tem, da bi kaj izvlekli iz njega, ga je prevarala, kakor se je pokazalo. Gospodovalna mrs. Emily se niti malo ni hotela zmeniti za Jeda. Ko je prišla, je vprav nekaj bral in se je potem delal, kakor da bi bral naprej. Zapazil je, da so bili mogotci tega sveta med seboj na tihem sporazumljeni, da poslov in drugih uslužbencev zanje sploh ni na svetu. Ko je stari gospod z izmučenim in obupanem izrazom hotel zaježiti povodenj njenih ugovorov s tem, da si je predstavil svojega družabnika, je odgovorila mrs. Emily s kratkim pokimom svoje ošabne glave in s tako kratkim »Dober dan«, kakor si ga le more človek misliti. Potem je pa takoj nadaljevala z opombo, da je njen mož v banki dobil zanesljiva obvestila glede finančnega stanja podjetja Wallace J. Macy, zemljišča in zavarovanja, in da je trdno dejstvo, da je samo ugled Warrenerejevega imena podjetju pomagal prestati zadnjo krizo.

(Dalje prihodnjič.)

bačno delavstvo kmalu sito ljudi, ki so izjavljali, da je delavstvo v tobačni tovarni docela pomedlo s klerikalci in socialisti, sedaj pa so se sami udinjali marksistom. Kje pa je doslednost s. M.?

[Pametno tobačno delavstvo bo s takimi zastopniki kot sta navedena sodruga kmalu obračunalo. Najlepšo priliko za obračun bo imelo tobačno delavstvo sedaj pri volitvah delavskih zaupnikov, ki se bodo vršile v soboto, dne 28. januarja.

Tobačno delavstvo bo reklo: Ljudem, ki se sramujejo priznati, da so delavci, ne moremo zaupati. Zato bodo vsi razsodni delavci tobačne tovarne dne 28. januarja 1933 volili listo Strokovne zveze tobačnega delavstva. (Dalje prih.)

Stavbinski delavci

STROKOVNA SKUPINA PLESKARJEV, SOBO- IN ČRKOSLIKARJEV.

Odborova seja se bo vršila v torek 31. januarja v naši pisarni. Ker je seja zadnja pred občnim zborom, prosimo sigurne in točne udeležbe.

—0—

Maribor. Vabilo na občni zbor ekspoziture, ki se bo vršil v nedeljo, dne 29. t. m. ob 10 dopoldne v prostorih JSZ, Sodna ulica 9-III. — Udeležba za vse člane obvezna.

Delavska kultura

»Mladi plamen«. Izšla je prva številka 5. letnika, ki ima sledečo vsebino: Mladini za novo leto, K sociologiji in psihologiji današnje mladine, Dajte mladini dela! Razgovor o našem kmetu, Dete ne mara spati (pesem), Pokret in organizacija, Iz izkušnje — za uporabo, Govornišvo, Razno.

Za mladino od 12. do 14. leta starosti ima to leto list posebno prilogo »Mladi proletarec«, ki ima sledečo vsebino: Perica bo..., Arabska legenda, Gospod zna računati, Za židano voljo, Orehi in lešniki, Pisma, Tihi pomemek.

Ze iz naslovov se vidi, kako pester je list po vsebini. Pa to še ni vse. Pod zaglavji: Pokret in organizacija, Iz izkušnje — za uporabo in Razno je zbranega prav mnogo drobnega in zanimivega gradiva, tako idejnih smernic za delo o organizaciji, kakor tudi praktičnih navodil za ročna dela in vse drugo, kar življenje v organizaciji poživlja in dela privlačno.

»Mladi plamen« je tiskan letos sicer na nekoliko slabšem papirju nego lani, je pa vsebinsko znatno obširnejši in boljši. Tu pride vsakdo na svoj račun, od sedemletnega šolarčka do zrelega delavskega fanta, od organiziranega do neorganiziranega. Iz lista se more vsakdo prepričati, koliko mladostne razgibanosti, koliko volje in življenjske sile je v fantih, ki ga izdajajo in pišejo. Organizacija, ki ima tako glasilo, mora biti pač v prav mladostnem razmahu. Saj je list gotovo zrcalo svojega pokreta in organizacije.

Prva številka se je nekoliko zakesnila, toda ne po krivdi izdajateljev. Druga številka bo izšla bolj točno.

»Mladi plamen«, delavski mladinski list z otroško prilogo »Mladi proletarec«, stane letno 24 Din, polletno 14 Din, posamezna številka pa 3 Din. Naroča se pri upravi, Ljubljana, Miklošičeva cesta 22-I. Pišite po številko na ogled!

»Mladi plamen« l. 1932., okusno vezan, je mogoče naročiti pri upravi za ceno 40 Din (s poštnino vred).

Dobijo se tudi posamezne številke lanskega letnika.

Nove knjige

Družba sv. Mohorja v Celju je izdala za l. 1932. sledeče knjige: a) *redne*: 1. Koledar za leto 1933. 2. Slov. večernice, 85. zv. 3. Zgodovina slovenskega naroda. 4. Pravljice in povesti. 5. Življenje svetnikov, 8. zv. 6. Kokošjereja. To izdanje stane letno 20 Din. — b) *Za doplačilo*: 1. Avguštinove izpovedi. 2. Krivični vinar. 3. Bratje in sestre. 4. Ohijesa. 5. Irska. 6. Zlata vrv.

Za leto 1933. bo izdala družba sledeče knjige: *Redno izdanje*: 1. Koledar za leto 1934. 2. Večernice: Izobčenci. 3. Jetika. 4. Naše morje. 5. Življenje svetnikov. 6. Davki. — *Za doplačilo*: 1. Novi družabni red. Dr. A. Gosar. 2. Dr. Janez Ev. Krek. IV. zvezek. 3. Kragulj. Roman. 4. Njene službe. Povest služkinje.

Za vse tovariše velja to-le pravilo: Najprej se naročimo na *Krekovo knjižnico*. Kdor zmore še kaj več, naj se prav gotovo naroči tudi na Mohorjeve knjige, saj na redno izdanje. So vredne tega denarja. Se več.

Delavska mladina

VSEM DRUŽINAM!

Siriteljsko akcijo smo izvedli. Družine so ojačene in urejene, naša organizacija je enotna in edina.

Vam, agitatorji, Vam družine, čast Vašemu delu. Izvršili ste svojo dolžnost!

Prvo mesto pri Siriteljski akciji je dosegla družina Zalog; drugo družina Huda jama; tretje družina Vrhnika in četrto družina Trbovlje.

Ta mesta so nagrajena. Največja nagrada pa naj bo tem družinam zavest, da so izvršile svojo dolžnost.

Oficielna Siriteljska akcija je končana. Neoficielna pa traja dalje, ni ji stavljen rok. Vedno moramo biti v gibanju, v akciji! — Živi borba! Centrala Krekovi družin.

Trbovlje. V nedeljo, dne 22. jan. nas je Krekovec obiskal tov. starešina iz centrale. Ob tej priliki je imel lepo predavanje o mladini. Posebno je podčrtal nam mladcem spoštovanje do staršev in učiteljev. Vsak član, posebno mlajši mora biti ubogljiv doma in v šoli. Kar pa je bilo najvažnejše je to, da moramo biti štedljivi in varčni, tega pa se je potrebno učiti že v mladosti. Vse vedenje članov družine mora biti doma in v šoli dostojno, dostojno pa tudi v društvu. Ustanovili smo smučarski klub. Poleti pa bomo hodili na izlete. Fantje le korajžo! S članstvom dobro napredujemo. — Živi!

Zalog. Družinski večer 15. jan. je moral razveseliti borčevske prijatelje. To je bila že kar akademija. Program je bil skrbno izbran. Naša smer je bila globoko začrtana. Sestanek Stražark je pokazal naše delo in mišljenje. Deklamacije, dramski prizori, govor, vse to je pa izražalo proletarsko zavestnost, smotrnost, aktivnost. Kdor je bil na tej prireditvi zaloške mladine, je moral priznati, da je postala Krekova mladina faktor, s katerim bo treba pričeti računati.

Tržič. Vršil se je obč. zbor, na katerem je bil izvoljen nov odbor s tov. Strupijem na čelu. Družina je stopila s Centralo v tesnejše stike.

Trbovlje. V Tiskovni akciji zaznamujemo sledeči uspeh: Del. Pravica: novih naročnikov 45, več se proda v kolportaži 50 izvodov. Napredek je tudi pri Krekovi knjižnici in Mladem plamenu. — Osnovni smo tudi Posavsko krajino. — Popravljalci sedanjega gospodarskega reda so nam pridobili med mladino novih somišljenikov. Jasnost je nam v korist!

Viničarji. Uvedena je akcija za poživitev viničarskih Krekovi družin. Zaenkrat gre za Sv. Miklavža pri Ormožu.

Državna pomoč za brezposelne

Kot znano, je finančno ministrstvo odobrilo 50 milijonov dinarjev kredita v svrhu pomoči brezposelnim. Večji del te vsote, to je 36 milijonov dinarjev je določenih za javna dela, pri katerih naj bi se zaposlili brezposelni. Dravska banovina bo dobila od tega 3 milj. dinarjev. — Opozorjamo funkcionarje naših organizacij, zlasti one, v katerih okolišu je več brezposelnih, da opozorijo pristojne občine, da se pravočasno potrudijo za primeren kredit v svrhu podpiranja oziroma zaposlitve brezposelnih. Delavska zbornica je v sporazumu s strokovnimi organizacijami glede podpiranja brezposelnih od tega kredita predlagala kr. banski upravi, naj izda srezkim načelstvom sledeča navodila:

1. Delavci in nameščenci naj bodo zastopani v vseh odborih, ki pri izvajanju pomožne akcije sodelujejo.

2. Krediti za zasilna dela naj se uporabijo v celoti za *mezde* in ne za materialne nabavke, ki se morajo kriti iz drugih sredstev.

3. Pri zasilnih delih naj se zaposlijo samo oni, katerih prehrana je ogrožena. Na podeželju morejo biti to prvenstveno *delavske rodbine brez posesti* in mali posestniki s posestvom do 3,5 oralov.

4. Mesečni zaslužki naj se določijo z ozirom na osiguranje najnujnejše prehrane rodbine. Delo naj se vrši v izmenah. Zaposlitvena doba v mescu naj se ravna za poedine rodbine po potrebi donosa za mesečno prehrano. Tako ugotovljena mesečna odškodnina za delo naj bo z dejansko izvrševalnimi delovnimi dnevi v takem razmerju, da bodo zaslužki pri zasilnih delih *nad povprečnimi običajnimi mezdami* v kraju, *ne pod njimi*.

5. S krediti za zasilna dela se ne smejo izvrševati dela, ki bi se vršila tudi brez teh kreditov.

6. Razmišlja naj se o možnosti, ako bi se dala preskrbeti zasilna dela tudi v poklicnem delu, seve pod upoštevanjem gornjih načel.

7. Posebno naj se iščejo pota, kako omogočiti poklicu primerno zaposlitev zasebnih nameščencev.

8. Ako je potreba velika in bi se radi potrebe pravilnega organiziranja ali radi nepriemerne časa zasilna dela zavlekla, morejo dovoliti srezka načelstva tudi predujme za kasneje izvršena dela.

Socialna in gospodarska politika

10 LET DELAVSKEGA ZAVAROVANJA.

Okrožni urad za zavarovanje delavcev v Ljubljani je ob 10-letnici zavarovanja izdal »Zbornik delavskega zavarovanja 1922—1932«. Zbornik vsebuje poleg izredno aktualnih člankov od različnih soc.-pol. delavcev, zdravnikov, gospodarstvenikov tudi zanimivo statistično poročilo. Zbornik je izredno važna publikacija v naši doslej precej neznanosti soc. politični literaturi.

OUZD bo to publikacijo poslal tudi strokovnim organizacijam. Vsled tega želimo, naj posebno odborniki temeljito prouče vsa poročila. Baš slične publikacije so važno vzgojno sredstvo v svrhu propagande in upoznavanja naših delavskih ustanov.

To in ono

TRBOVLJE.

Požar v rudniku. Pretekli teden je popolnoma pogorela vmesna naprava (Winkelstation) žične železnice Neža-Retje. Škoda je za družbo in delavstvo jako občutna, posebno raditega, ker je to glavna železnica za dovoz materiala za zalivanje (Schlemungo). Rovi, ki se izpraznejo, se na gotovih krajih ne bodo mogli zasipati in s tem bo delo v jamah zelo ovirano. Kako je nastal požar še ni ugotovljeno, gotovo pa je, da je krivo vodstvo rudnika, ki ni skrbelo, da se na samotnih krajih postavi čuvaje. En delavec kot čuvaj bi stal letno okrog deset tisoč dinarjev, družba pa ima enkratno zgubo nad tri milijone dinarjev, koliko pa bodo pri tem izgubili delavci pa niti prizadeti ne bodo vedeli, ampak družba.

Kakor hrastniška nesreča, tako je tudi tukaj vzrok prevelikega štedenja družbe, končno pa bo le delavec tisti, kateri bo nosil ves riziko, čeprav pri tem ni nič zakrivil.

KRUH DRAŽJI.

Kruh se je podražil za 75 para pri kg. Tako stane kg belega kruha sedaj 4,75 Din, polbeli in črni 4,50 Din, koruznjak pa 3,50 Din.

Zares lepa darila za brezposelne. Z dviganjem cen najvažnejših življenjskih potrebščin bo krize gotovo kmalu konec.

Zajtrkovalnica, vinarna nudi razna dobra štajerska in dalmatinska vina. Delikatose vse vrste. Špecerijsko blago najbolje v zalogi in v lastni pražarni vedno sveže pražena kava, na željo tudi mleto, dobite najceneje samo pri

F. R. Kovačič

Ljubljana, Miklošičeva cesta št. 32